

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Bakalářská práce

Soubor čtyř volných ilustrací ke Květům zla od Charlese Baudelaire
Set of four free illustrations for the Flowers of Evil by Charles Baudelaire

Student: Nela Svatoňová

Obor: Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ondřej Michálek

Olomouc 2022

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Soubor čtyř volných ilustrací ke Květům zla od Charlese Baudelaira vypracovala samostatně s použitím pouze uvedených zdrojů.“

V Olomouci

podpis studenta

Upozornění

Tento text je jen doprovodem k bakalářské práci (viz Přílohy).

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala docentu Ondřeji Michálkovi za poskytování konzultací, dobře míněných rad a především za čas při vedení této práce. Také chci poděkovat mým přátelům a rodině za podporu, i přes složitou situaci.

Obsah

Úvod:	7
Teoretická část	8
1. Ilustrace	8
1.1 Specifika umělecké ilustrace	9
1.2 Funkce ilustrace	9
1.3 Specifika ilustrování poezie	10
2. Stručná historie iluminace a ilustrace ve vybraných díle	11
2.1 Hans Holbein ml.	12
2.2 Albrecht Dürer	13
2.3 Jaques Callot	14
2.4 Francois Boucher	14
2.5 Thomas Bewick	15
2.6 Gustav Doré	15
2.7 Wilhelm Busch	16
2.8 William Morris	16
2.9 Alfons Mucha	17
2.10 Josef Váchal	17
2.11 Mikoláš Aleš	17
2.12 František Kupka	17
2.13 Josef Čapek	17
2.14 Jan Zrzavý	18
3. Moje inspirace moderní ilustrací	19
3.1 Junji Ito	19
3.2 Yuko Tatsushima	21
3.3 Takato Yamamoto	22
4. Charles Pierre Baudelaire	23
5. Květy zla	25
5.1 Ilustrace ke Květům zla	27
5.1.1 Felix Bracquemond (1833 – 1914)	27
5.1.2 Auguste Rodin (1840 – 1917)	28
5.1.3 Carlos Schwabe (1866 – 1926)	29
5.1.4 Aiméry Lobel-Riche (1880 – 1950)	30
5.1.5 Jeffrey Hill	32
5.1.6 Yslaire (vlastním jménem Bernard Hislaire)	32
5.1.6 Boyan Yanev	33
6. Autorská volná ilustrace na básnickou sbírku Květy zla	36
6.1 Inspirace k námětu díla	36
6.2 Vybrané básně	41
6.2.1 Mršina	41
6.2.2 Litanie k Satanovi	42
6.2.3 Krvavé zřídlo	44
6.2.4 Proměny Upirovi	44
6.3 Použité techniky	45
6.3.1 Technika kresby	45
6.4 Použité materiály	46
Závěr	54
Bibliografie:	56
Seznam vyobrazení v textu:	58

Seznam dalších příloh mimo knižní část práce:	60
---	----

Úvod:

Má bakalářská práce se věnuje ilustraci a vytvoření autorského souboru ilustrací ke sbírce Květy zla od Charlese Baudelaira. Výběr mého tématu, co do volby uměleckého znázornění textu, nebyl složitý. S oblibou čtu knihy, prohlížím si jejich podobu a ilustrace jsou pro mě klíčové. Vždy se mi líbila klasická díla jako práce k pohádkám od Karla Jaromíra Erbena nebo fantaskní, romantické znázornění Tolkienova světa od Alana Leeho. Ilustrace se pro mě stala jasnou volbou.

Námět se mi vybíral těžko, k „prokletému básníkovi“ Baudelairovi jsem dospěla po mnoha nápadech a konzultacích s panem doc. Michálkem.

V teoretické části se zaměřím na historii a vývoj ilustrace, nejprve obecněji, později představím vybrané autory a techniky, kterým se věnovali, a jejich díla. Pokusím se zahrnout jak české, tak světové autory. Pokusím se shrnout i koncepty moderní ilustrace, převážně japonských autorů, kteří mě ve velké míře inspirovali, ke všem připojím vizuální ukázky jejich děl. Dále představím život a dílo Charlese Baudelaira, včetně dekadentních Květů zla a jejich překvapivé působení v době svého vzniku v podobě pobouření a skandálu, který vyvolaly u široké veřejnosti.

V praktické části popíšu východiska svého abstraktního stylu pro uchopení ilustrativního ztvárnění sbírky. Popíšu možnosti a zavržené návrhy, osvětlím způsob, kterým jsem pracovala a vše doprovodím o fotografické snímky postupu práce.

Teoretická část

1. Ilustrace

Definici termínu ilustrace vystihuje ve své knize Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci Zdeněk Vích takto: „*Termín ilustrace (z latinského illustrare – osvětlovat, ozřejmovat, názorně zobrazovat) chápe obvykle jako zrakové objasnění, obrazový a dekorativní doprovod, či doplnění literárního textu v tištěné knize. V širším významu pak do pojmu ilustrace zahrnujeme i knižní výzdobu a iluminace (z latinského illuminare) tj. jednotlivá nebo kresebná malířská vyobrazení v rukopisech, případně v textech tištěných.*“¹

Ilustrace může být buď vědecká nebo umělecká, vědecká ilustrace vyžaduje přísný realismus, popisnost, názornost, užívá se primárně v naučné literatuře, ať se jedná o učebnice anatomie, encyklopedie nebo atlasy květin. Tento typ neusiluje o uměleckou estetičnost, autor do ní nevkládá svou individuální vizi.

Druhým typem ilustrace, kterou se v této práci budu blíže zabývat, je umělecká ilustrace. Její charakteristiku nám osvětluje A. Matějčková ve své knize Cesty Umění. „*Podle něj v širokém slova smyslu ilustrací každý výtvarný projev, jenž doprovází myšlenku literární, ať vědeckou, ať uměleckou, a jenž popisuje názor o představu čtenáře prostředky, jež psanému slovu nejsou dány. V užším slova smyslu jest ilustrace uměleckým projevem inspirovaným sice dílem literárním, avšak ve vztahu k němu projevem umělecky svébytným a jemu rovnocenným.*“²

Pro uměleckou ilustraci je podstatné umocnit estetické působení literárního textu a vnést do literárního díla výtvarný zážitek, vázaný k předloze nebo vůči ní tvořící velmi volnou výtvarnou paralelu.³ Ilustrace je samostatným druhem umění, mírně odlišným od jiných uměleckých prací, je žánrem literárně výtvarným. Je ve své funkci interpretací literárního díla, skutečný obsah ilustrace vzniká až ve chvíli, kdy je čtenářem dílo pročtené a může ho ve svých myšlenkách plně zhodnotit, v tu chvíli se jeho pozornost plně obrací i na plošné zobrazení a zkoumá ho podobně jako psaný text.

Pojetí umělecké ilustrace je opět poněkud složitější, buďto je publikace ilustrovaná nebo obrazová. Text může být pouze umně dekorován a dozdoben, tím pádem text upozaduje, v druhé možnosti je si obraz s textem rovnocenný a je vždy umístěn na samostatné stránce.⁴

¹VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 7

²VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 7

³VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 8

⁴VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 7

Ilustrace tedy doprovází umělecký text, ale zároveň je samostatným uměleckým dílem. Text i vzniklou ilustraci je možno, i přes klasické pojetí, ilustraci jako doprovod textu, vnímat odděleně, pokud je dobře provedena.

1.1 Specifika umělecké ilustrace

Charakter ilustrace je velmi proměnlivý, ovlivňuje ho jak druh literatury, tak pojetí ilustrátora či doba jejího vzniku. Lze tak rozlišit několik základních ilustračních typů, s nimiž se setkáváme u knižní ilustrace.

Prvním typem je výtvarný doprovod, který bezprostředně navazuje na literární text. Příběh samotný je zde hlavní výrazový prostředek a ilustrace sama zde slouží pouze jako popisné znázornění slov spisovatele. Doprovází a obohacuje čtenářovu představivost a napomáhá oživení děje a jeho vyznění. Nejčastěji se s ní setkáme v dílech historických, cestopisných a jiných. Splňují tak požadavky dokumentárního a naučného charakteru.

Tvořivějším typem pojetí ilustrace je pak ta, která doplňuje a dotváří literární předlohu. Přístup autora je mnohem osobitější než v předchozím typu a vyjádřena je spíše podstata příběhu. Ilustrátor volí situace, které spisovatel zcela nepopisuje, a soustředí se na zachycení citové atmosféry. Míží tak konkrétní dějové zobrazení.

Posledním tvůrčím typem je ilustrační doprovod, jemuž je text pouhou inspirací pro relativně samostatný projev. Ilustrátor se snaží o celkové vystižení atmosféry díla a umělecká ilustrace se zde stává rovnocennou paralelou k literárnímu dílu. Kreativním způsobem podporuje fantazii a prohlubuje umělecký prožitek. Plocha strany bývá tradičně zaplněna stylizovanými tvary, liniemi či barevnými skvrnami a podněcuje tak emocionální složky v člověku. Tento typ ilustrace převážně doprovází poezii.⁵

1.2 Funkce ilustrace

Funkce ilustrace primárně zobrazuje textové vyjádření obrazu. Za první z funkcí lze považovat konkretizaci, tedy určuje, mluví-li se např. o cizokrajném prostředí, jak vypadá takový prales nebo poušť. Nazývá se tedy mimoestetickou. Estetická funkce nabývá na významu ve chvíli, kdy se zrakové představy spojí s mimozrakovými.

Ilustrace je k textu paralelní, spojuje ji s textem estetický zážitek při jejím vstřebávání diváky. Mimoestetické a estetické funkce jsou primární, ale je jich mnohem více a jejich význam a využití se uplatňuje při vzdělávání nebo výchově. V případě vzdělávání nám poskytuje možnost poznávání, kdy vnímáme a tím objevujeme nové obsahy. Výchově

⁵VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 10-11

napomáhá mravně a sociálně výchovná funkce. Před většinou gramotností, pomocí obrázku bylo vysvětlováno křesťanské desatero, dnes pomáhá především dětem v upevňování hodnotových postojů. Mladým čtenářům výrazně napomáhá i s rozvojem jejich osobnosti a sebevnímáním.

Mezi předposlední skupinu patří princip ekvivalence slova a ilustrace, kdy existují výtvarné protějšky literárního díla, ale přesahují do širších vztahů mezi typografií, písmem a jejich umístěním do knihy, které ovlivňuje plynulost textu.

Poslední funkce je rekreační, ilustrace může pobavit, uvolnit napětí, uklidnit, její časté využití bývá třeba při arteterapii, popisování vybrané ilustrace, např. soustředění se na její barevnost napomáhá pacientům v mnoha oblastech jejich osobnosti.⁶

1.3 Specifika ilustrování poezie

Poezie přesahuje lidské bytí, umožňuje vyjádřit pocity, sny, stavy mysli, přání. Může sloužit k pobavení, jindy k rozšíření obzorů, dává nám nahlédnout do mysli jiných, jejich duší. Propojí nemyslitelné a přenáší do nemateriálních sfér mysli. Její význam nelze fyzicky vyjádřit. Práce s jazykem je vždy hravá, slova slouží básníkovi, jako malíři štětec. Jak je tedy možné takové sebevyjádření doplnit dvourozměrným obrazem.

Aby bylo možno vůbec ilustrovat, je třeba si uvědomit, že každá představa je individuální. V ideálním případě by spisovatel a výtvarný umělec měli spolupracovat na společné vizi. U děl mrtvých autorů je toto samozřejmě nemožné. Užití výtvarných prostředků je zcela na výběru umělce, ať už jde o užití struktur, barevnosti, linie, nebo naopak vysokého kontrastu. Cit pro poezii není samozřejmostí a autoři musí hledat propojení mezi textem plných básnických forem, metafor, antonymií. Rýmy se střídají, a útvary se mění od vzniku písma, přes balady po romanci.

Je-li báseň více konkretizována má umělec o něco přesnější práci, ovšem jedná-li se o abstraktněji pojaté téma jako víra nebo láska získává umělec volnou ruku pro vlastní uchopení interpretace díla.⁷

⁶VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 13

⁷KOLÁŘOVÁ, Alice, příspěvatelka do českého literárního portálu pištepovídky [ústní sdělení]

2. Stručná historie iluminace a ilustrace ve vybraných díle

Je nutno si plně uvědomit, že knihy před vynálezem Guttenbergova knihtisku a pohyblivých liter, byly ručně opisovány a jejich dostupnost byla jen velmi sporadická, nehledě na fakt, že číst a psát mnohokrát neuměli ani vládci starých říší a prvních státních útvarů. Se vznikem první civilizace v Egyptě se vážou i první pokusy na monumentálních nástěnných malbách a tzv. egyptské svitky, jelikož hieroglyfy kromě funkce písma byly i velmi zdobné. Egyptský vzor rovněž následuje antické Řecko, Řekové jako jedni z prvních spojili text s obrazem, např. v Homérově eposu Iliada na papyru. Nyní je uložen v Německu. Římané jako mnohé jiné převzali prvotní ilustrace od Řeků a uplatňovali je především ve svých komediích, zachované jsou až v kopiích z karolinské doby.⁸

Mezníkem mezi starověkem a křesťanskou středověkou Evropou je Byzanc, kde se mísily pozůstatky řeckořímského zobrazování s křesťanskými náměty. Biblické motivy budou v následujících staletí přetrvávat nejen na západě ale ve východních částech evropského kontinentu, kde se budou dále osobitě rozvíjet v knižní rukopisné kultuře doplněnou o prvky vlivu z východních provincií.

Stále se nedá mluvit o ilustraci jako také, ale o iluminaci, tedy knižní malbě v ručně psaných knihách (rukopisech). Takové znázornění se rozšiřovalo v tzv. skriptoriích, při klášterech, kde byla práce rozdělaná, písaři opisovali, miniátoři vytvářeli iniciály a barevné nadpisy, iluminátoři malovali výzdoby ornamenty a obrazy, stále převažovaly křesťanské náměty, ale později se objevovaly, i rytířské romány nebo o obrazy doplněné kroniky. Kniha také získává podobu kodexu a není již vytvářena ve svitcích, ale drží ji pevná, často kožená a bohatě zdobená vazba. Kolem 10. století pergamen nahrazuje levnější papír a umožňuje rozšíření.⁹

Významnou ukázkou ornamentálního motivu je Evangeliář z Kelsu, naopak renesance antického stylu se projevuje v Evangeliáři Karla Velikého. Technika kolorované perokresby se objevují také na přelomu tisíciletí, příkladem může být Prudentiova Psychomatiie. Některé země (Španělsko) přejímají i islámská vyobrazení, která se projevují vysokou stylizací lidské postavy.

Románská ani gotická iluminace nepředstavuje velký posun, ačkoli se o něco vylepšuje zobrazování figury, obrazy jsou celostránkové, kolorované a často velice rozměrné, vzniká nový typ. „obrázkové bible“, obrázky měli negramotnému člověku pomoci pochopit

⁸VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 22-23

⁹VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 24.

význam božího slova. Vrcholem této snahy je Žaltář královny Marie. Přeci jen se na okraji stránek začínají objevovat i přírodní motivy, náznaky perspektivy. Zvláště u umně vyvedených iniciál jsou znát i fantaskní náměty. Burgundské i Flámské dílny čím dál tím více usilují o realismus. Podívejme se na Přebohaté hodinky vévody z Berry, od bratří z Limburku. Lze přesně definovat nejen město, ale i roční období a denní dobu. I v místech jako Itálie a Německo vznikaly neobvykle novátorské práce jako Manfredova bible nebo Kodex z Manesse. Gotikou končí období rozvíjejí ruční iluminace a funkci zdobení knih přebírá dřevořez, který reaguje na poptávku při tištění knih na knihtisku.

obr.1: Kniha z Kellsu: *Ježíš na trůnu*

obr.2: Kniha z Kellsu: *Začátek Janova evangelia*

Knihtisk vzniká v Německu kolem roku 1440, jeho princip tisknu z výšky umožnil většímu rozšíření knih a z iluminace se stává knižní ilustrace, téměř v podobě, jak ji známe dnes. Ilustrace se stává během renesance samostatným uměním, nejen díky filozofickému směru humanismus a neoplatonismu a nástupu nové lidské epochy. Nejstarší dochovaná, datovaná a ilustrovaná kniha byla vytištěna r. 1461 v Bamberku. Posun v technikách a vnímání ilustrace v následujícím vývoji bude lépe představit na konkrétních dílech umělců.¹⁰

2.1 Hans Holbein ml.

Následník svého úspěšného otce, tvořil díla odpoutávající se od gotického pojetí. Již zcela je vytváří podle renesančních principů, na úvodních stránkách znázorňuje renesanční

¹⁰AGTE, Rolf a Jiří ŠERÝCH. *Slovník světové kresby a grafiky*. Praha: Odeon, 1997, str. 266-272

oblouky s niky, popřípadě nahé muže doplněné o listoví. Vytvořil přes 1200 předloh ke knižní výzdobě, od iniciál, nakladatelských signet po ilustrace. Jeho ztvárnění Janovy apokalypsy usiluje o věrné vyjádření textu. V jeho pojetí se nachází ohlasy soudobých událostí jako podobnosti Gogem a Mágogem s Turky u Vídně. Nevyužívá principu frontálního zobrazení, jeho tváře mají rozpoznatelný výraz a ilustrace jsou převážně kresebného charakteru, doplněné o lavírování a dřevořez.¹¹ Technika dřevořezu byla užívána již od 1. prvního století. Princip spočívá v tisku z výšky. Dřevo je rozřezané podél kmene po letech, a je spojené do štočku. Do desky je ryto kovovými nástroji shora dolů směrem k sobě, nožik byl postaven mírně šikmo. Tisklo se barvou ze sazí, která byla nanesena na vyvýšený povrch a pomocí zatížení obtisknuta. Ve výsledném tisku byla vidět výrazná léta.

2.2 Albrecht Dürer

Tento úspěšný umělec a současník Holbeina ml. se věnoval velkému množství technik. Jeho nejlépe identifikovatelné práce vznikaly z mědirytu, který umožňoval lépe pracovat s detaily. S technikou se pravděpodobně setkal při své cestě do Itálie, kde se seznámil s díly Andrea Mantegni. Jeho princip spočívá ve vyrytí kresby ocelovými rydly do hladkého povrchu měděné desky. Do takto vzniklých rýh se zatírá barva, která se za tlaku otiskuje na papír.

Dürer sám byl vynikající kreslíř i malíř, přivedl tisk k technické a umělecké dokonalosti. Ještě dřevořezové ilustrace ke knize *Lod' bláznů* Sebastiana Branta, jsou rozpoznatelné pro živost vyobrazovaných postav, přesto je na ně stále znát gotický charakter. Také jeho 15 dřevořezů k *Apokalypse* již lze vnímat jako samostatné dílo nikoli pouze jak doprovod k textu. V pozadí výjevů je rostlinná vegetace a do detailu je vypracovaná každá kadeře. Ve mědirytině je již provedena sebevědomá práce *Mořský div* nebo *Únos na Jednorožci*. Oba vychází z mytologických fantaskních námětů.¹² Zajímavostí je, že již tato díla se stala obětí plagiátorství. Dürer se soudil muži, kteří reprodukovali nekvalitní tisky, kopírující jeho grafiky včetně insignie.¹³

¹¹AGTE, Rolf a Jiří ŠERÝCH. *Slovník světové kresby a grafiky*. Praha: Odeon, 1997, str. 200-207

¹²AGTE, Rolf a Jiří ŠERÝCH. *Slovník světové kresby a grafiky*. Praha: Odeon, 1997, str. 200-207

¹³MICHÁLEK, Ondřej. *Magie otisku: grafické techniky a technologie tisku*. Brno: Barrister&Principal, 2016, str.78.

obr. 3: Albrecht Dürer: *Únos na Jednorožci*, 1516

2.3 Jaques Callot

Jeho práce spadají již do období manýrismu, zaměřoval se převážně na mědirytinu a lept. Techniku leptu vylepšil o pevný kryt, při práci s ním nedocházelo ke znehodnocování. Poprvé tvaroval postavy pomocí rovnoběžných čar, bez křížového šrafování, také využíval efektu vzdušné perspektivy, které se dosahoval pomocí delšího vyleptání zadního plánu. Tento způsob práce je vidět např. v díle *Smrtelné hříchy*, *Vraždění neviňátek*.¹⁴ (str.163) Jeho práce jsou vysoce detailní a na relativně malém formátu dokázal vměstnat neuvěřitelné množství figur, přesto ještě v jeho práci převažuje vyrývání jak rytině.

2.4 Francois Boucher

Jeho tvorba spadá do konce první poloviny 18. století, do období rokoka, tvořil na dvoře Ludvíka XV. Ve své ilustraci pracoval převážně s technikou leptu, pro šestisvazkové vydání *Mollierá* (1734), vytvořil 33 ilustrací, ke každé významné scéně ztvárnil jednu

¹⁴AGTE, Rolf a Jiří ŠERÝCH. *Slovník světové kresby a grafiky*. Praha: Odeon, 1997, str. 163.

ilustraci. Ilustroval bohatým, typicky rokokovým hravým způsobem, přesto jsou jeho díla velmi popisná až vyumělkovaná.¹⁵

2.5 Thomas Bewick

Žil v Anglii v období, kdy Evropou probíhala řada revolucí. Velkým přínosem tohoto muže byl vynález dřevorytu. Dřevoryt umožňoval věrnější zpracování předlohy, skladba štočku byla z příčně řezaného dřeva. Destičky se rozdělily na menší špalíčky a z nich vzniká štoček potřebných rozměrů. Obtiskuje se také pomocí tlaku z výšky. Bewick ilustroval např. *Vybrané Bajky* 1784 nebo *Létající rybu* 1822. Měl smysl pro realistický detail přírodních motivů, i barevný tón. V Anglii znovu pozvedl již poněkud vyčpělou knižní ilustraci.¹⁶

2.6 Gustav Doré

Jeho život zasáhl vliv romantismu a symbolismu, již od počátků se u něj projevoval zájem o mytologické náměty, např. vytvořil nymfu Kalypso z *Odyssey*. Na 425 dřevorytů vyryl k Balzakovým rozmarným povídkám. Ilustrace realizoval tím, že si kresbu předkreslil na dřevo, techniku dřevořezu převzal od Thomase Bewicka přes anglické rytce. Díky šrafování, jeho díla mají téměř malířské efekt. Zpodobnění *Ztraceného Ráje* od Johna Miltona je velmi působivé, mají vysokou hloubku obrazu, detailnost a vyzařuje z nich mystický tajuplný výraz.¹⁷

¹⁵AGTE, Rolf a Jiří ŠERÝCH. *Slovník světové kresby a grafiky*. Praha: Odeon, 1997, str. 143.

¹⁶Thomas Bewick. In: *Knihovněda* [online]. 2016 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Thomas_Bewick

¹⁷VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 34

obr. 4: Gustav Doré: *Satan in Council*, 1868

obr. 5: Gustav Doré: *Bluebeard*, 1862

2.7 Wilhelm Busch

Tento výrazný humorista 19. století byl po počátečních neúspěších rychle objeven nakladateli a rychle začala vycházet jím ilustrovaná díla, jako *Pobožná Helena* (1872) nebo *Dobrodružství starého mládence* 1875. Jeho kresbám chybí určitý lokální kolorit, je z nich cítit i přes maloměstské prostředí, lidskost a pohoda. Jeho humor byl cynický nedával zapravdu dobru ani zlu. Kresby jsou prudce originální a byly rozmnožovány fotomechanicky zinkografickou technikou, čímž se dostaly k široké veřejnosti. V této době již byly knihy běžnou součástí domácností městské střední třídy. Četly se tištěné noviny a vznikaly první veřejné knihovny.¹⁸

2.8 William Morris

Britský vizionář William Morris, ovlivněn Johnem Ruskinem usiloval ve hnutí Arts and Crafts o opětovný návrat ke středověkým dílnám a pečlivosti řemesla, včetně tvorby knih. Sám navrhoval kromě několik písem i více než 600 ozdobných lišt. Knihy povýšil zpět na žádanou uměleckou položku a vtiskl jim tvář, kterou známe dnes.¹⁹

¹⁸AGTE, Rolf a Jiří ŠERÝCH. *Slovník světové kresby a grafiky*. Praha: Odeon, 1997, str. 159-161.

¹⁹AGTE, Rolf a Jiří ŠERÝCH. *Slovník světové kresby a grafiky*. Praha: Odeon, 1997, str. 340.

2.9 Alfons Mucha

Nám důvěrně známý umělec, byl předním představitelem evropské secese, ilustroval nejen časopisy (Figaro, Petit Français Illustré), ale i módní a odborné příručky. Jeho práce plně osvobozuje secesní ornament a tvarosloví, z jeho mnoha realizací můžeme jmenovat Ilseu, princeznu Tripolskou Roberta des Fleurse, 1897 nebo Otčenáš z r. 1900. Přeci jen je v jeho práci velmi výrazná akademická linie se zvláštním dobovým příděchem.²⁰

2.10 Josef Váchal

V jeho díle se kloubí secesní symbolismus s expresivními tendencemi, byl členem skupiny Sursum. Inspiraci bral v primitivních lidových zdrojích, spiritualistické literatuře, lidových pověrách, preraphaelitech a v mnohých dalších zákoutích, nejen historie. Některé z jeho pokusů se již dají považovat za předzvěst surrealismu. Jeho základní výtvarnou technikou byl dřevoryt. O své grafiky obohatil vydání Komenského Světa v Obrazech v r. 1932 ale i v Receptář z r. 1934²¹.

2.11 Mikoláš Aleš

Je příslušníkem první generace Národního divadla, ovlivněn byl venkovem, studiem starých iluminací, rukopisů, heraldikou a renesančními ornamenty. Ilustroval knihy vznikající společně s Národním obrozením ať už šlo o Ohlas Písní Ruských od Čelakovského nebo o Jiráskovy Psohlavce. Také se věnoval podrobnější perokresbě, např. po pořekadla vycházející ve Špalíčcích. Opustil romantismus a prosazoval výrazně realismus.²²

2.12 František Kupka

Významný abstraktní malíř, se na počátku své kariéry věnoval realistické tvorbě. Ilustroval knihu ve francouzském originálu, pojednávající o Šalamounově biblické Píseň písní. Zvolil si techniku leptu. Také se věnoval leptu s akvatintou a dřevoryt.²³

2.13 Josef Čapek

Velmi zasáhl do umělecké ilustrace 1. republiky, ve svém díle užíval řeč úsporné a výmluvné čáry. Apollinairovo pásmo je výstižnou ukázkou jeho raných prací. 38 linorytů vytvořil pro román Zajícův. Pozoruhodnými jsou i kresby k Rozmarnému létu od Vančury.

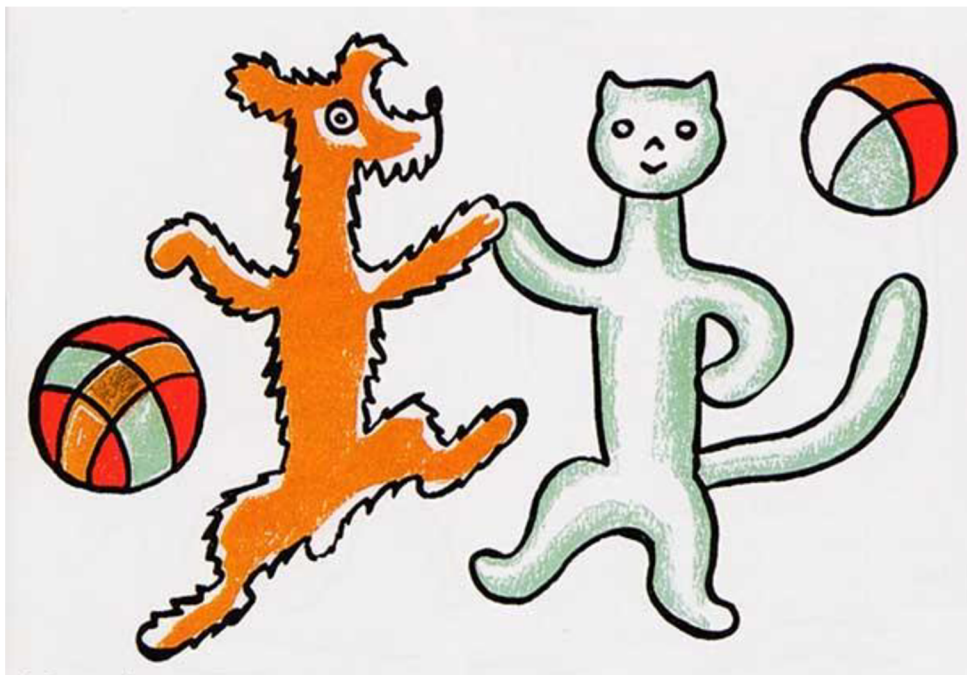
²⁰AGTE, Rolf a Jiří ŠERÝCH. *Slovník světové kresby a grafiky*. Praha: Odeon, 1997, str. 342.

²¹AGTE, Rolf a Jiří ŠERÝCH. *Slovník světové kresby a grafiky*. Praha: Odeon, 1997, str. 419.

²²VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 66

²³VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 68

Ilustroval kromě spisů svého bratra Karla i další mnohé výrazné autory meziválečného období.²⁴

obr. 6: Josef Čapek: *Povídání o pejskovi a kočičce*, 1929

2.14 Jan Zrzavý

Uznávaný malíř, využíval ve svém ilustračním díle symbolismu, secesi, expresionismus a kubismu. Částečně ho ovlivnil i imaginativní proud. Ilustroval Máchův *Máj* a Erbenovu *Kytici*.²⁵

Je tedy zřejmé, že knižní ilustrace si prošla mnohými proměnami, a i několika stagnujícími období. Vždy se naštěstí objevily nové techniky, nebo nové přístupy pro ztvárnění textu do dvojrozměrného obrazu. Přístupů je mnoho a ani při nejlepší vůli není možné je obsáhnout všechny, níže jsou uvedeni vybraní současní autoři, jejichž styl mě inspiroval v mé vlastní praktické práci.

²⁴VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 76.

²⁵VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, str. 76.

3. Moje inspirace moderní ilustrací

3.1 Junji Ito

Junji Ito se narodil v japonské prefektuře Gifu v roce 1963. Ito nejprve začal psát a kreslit mangu jako koníček. V roce 1987 poslal svoji povídku do magazínu Gekkan Halloween, ve kterém vyhrál cenu Kazuo Umezu. Junji Ito je japonský hororový manga umělec. Mezi jeho nejvýznamnější díla patří Tomie, což je série zaznamenávající nesmrtelnou dívku, která nutí své zasažené obdivovatele k šílenství; Uzumaki, třídílná série o městě posedlém spirálou a Gyo, dvoudílný příběh, kde jsou ryby ovládnuty kmenem vnímajících bakterií zvaných „smrtný zápach“.

Mnoho z jeho děl bylo upraveno pro film a animovanou tvorbu. Ito citoval jeho největší vlivy jako Kazuo Umezu a Hideshi Hino, stejně jako legendární americký spisovatel a tvůrce žánru kosmického hororu, H.P. Lovecraft.

V rozhovorech se Ito jeví jako mírumilovný, klidný, okouzlivý a milý muž, který existuje v pozoruhodném kontrastu s tématy a obsahem jeho umění a příběhů. To, co odlišuje Ito od jiných hororových spisovatelů, je dvojitý úder: jeho nápady a provedení. Je to v jeho námětech, kde nejlépe vidíme obě tyto jedinečné vlastnosti.

Junji Ito je pánem tělesných hrůz, napětí a jiné nadpřirozené nesprávnosti. Jeho nápady často vycházejí z obyčejných obav, fyzických i existenciálních: neznámých hlubin oceánu, klaustrofobie, strachu z toho, že budeme sledováni. Nebo pocházejí z malých nepohodlí, jako je zpocená matrace.

V Itově umění opravdu bytostně cítíme teror, jeho výjimečné nadání spočívá v kresbě očí. Ve chvílích, kdy se nic nadpřirozeného, či děsuplného ještě nestalo, lze při pohledu do očí protagonistů cítit třes nejistoty a strachu. Ito chápe lidské tělo a je schopen ho velmi znetvořit nebo ho trochu natáčet tak, aby vyvolal šoky nebo upoutal čtenáře do Tisnivého údolí, a nechal je se svědivým pocitem nepohodlí při pohledu na jeho příšery a znetvořené výtvořiny.²⁶

²⁶Junji Ito. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2001-, 2022 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Junji_Ito

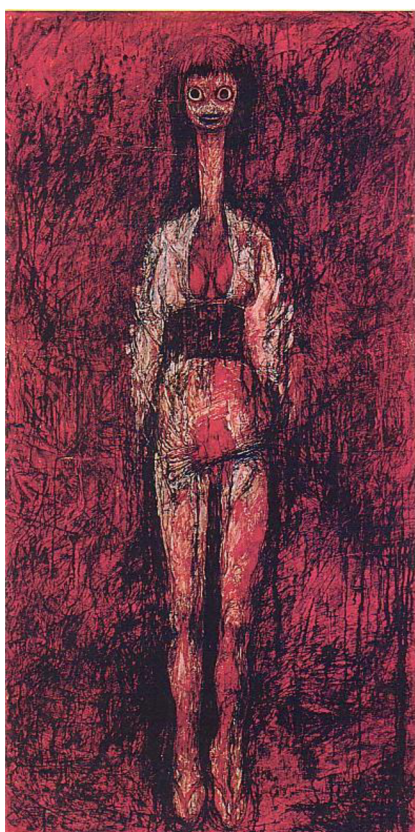
obr. 7: Junji Ito: *Tomie*

3.2 YukoTatsushima

Yuko Tatsushima je umělkyně z Tokia známá svými figurativními obrazy představujícími ženská těla s výrazy potlačování, podobnější stigmatizovaným spektrálním bytostem.

Její umění provázejí prvky strachu, paranoie, ženskou sexualitou a guro hororu které podtrhává většinou přítomnou rudou barvou. V divákovi mají její tvorby vzbuzovat stísněné pocity, nelibost a strach. Zároveň však jejich horor fascinuje a vyvolává nepříjemné vzrušení. Svým stylem umění mi připomněla Francise Bacona, i když tvoří mnohem později. V zahraničí se dostala do podvědomí díky ilustracím k básni Tomino no Jigoku (Tomino's Hell) トミノの地獄 napsanou Yomotou Inuhiko. Věřící se, že dílo má být prokleté a po přečtení má danou osobu stihnou neštěstí či smrt.

Umělkyně není mimo Japonsko známá, a neexistují v jiném jazyce o její tvorbě mnoho článků.²⁷

obr 8: YukoTatsushima: *Yome*, 1998

obr 9: YukoTatsushima: *Bubbleflower*. 2001

²⁷Aminoapps: *YukoTatsushimaTW- gore in art* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://aminoapps.com/c/horror/page/blog/yuko-tatsushima-tw-gore-in-art/V0Qt_7u3NRZQW8xPQaqvgqzbgj80Z4q

3.3 Takato Yamamoto

Takato Yamamoto se narodil v Prefektuře Akita Japonsko. Po absolvování malířského oddělení na Tokijské Zokei univerzitě experimentoval se stylem Ukiyo-e Pop. Tento styl dále zdokonalil a vyvinul, aby vytvořil svůj styl „heiseiestheticism“. Jeho první výstava se konala v Tokiu v roce 1998. „Heiseiho estetika“, která mísí vlivy japonského malířství ukiyo-e se západním gotickým uměním a vytváří temné, ale krásné obrazy.

Jeho surrealistické a vysoce detailní práce často zkoumají témata násilí, smrti, strachu a sexuality. Vytvářejí tak zároveň fascinující, znepokojující a vysoce symbolické obrazy. Yamamotoovo umění se často zabývá surovými tématy, ale prozkoumává je překvapivě citlivým způsobem. Právě tato delikátnost láká diváka, aby ocenil často děsivé obrázky neobvykle líbivým způsobem. Jeho styl zahrnuje umění kinbaku i guro.²⁸

obr. 10: Takato Yamamoto: *Evil Spirit*, 2004

²⁸Art in context: *Takato Yamamoto – Exploring the Erotic World of Takato Yamamoto's Art* [online]. 26.3. 2022 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://artincontext.org/takato-yamamoto/>

4. Charles Pierre Baudelaire

„Charles Baudelaire, často je dnes právem považován za zakladatelskou osobnost moderny. Sám hluboce obdivoval dílo malířů Eugèna Delacroixe, Francisca Goyi či méně známého Constantina Guyse, kterého nazýval malířem moderního života. Byl prvním překladatelem Edgara Allana Poea do francouzštiny a zbožňoval hudební dílo Richarda Wagnera. Již za svého života inspiroval takové umělce, jako byli Gustave Courbet, Édouard Manet či FélicienRops, které těsně následovali Auguste Rodin, OdilonRedon i autor „bible dekadence“ Joris-Karl Huysmans.“²⁹

obr. 11: Autoportrét Charlese Baudelaira, kresba perem, 1845

Tento „první prokletý básník“ se narodil r.1821 v Paříži, v době, kdy v uměleckém světě již nějaký čas převládal romantismus. Spisovatelé i výtvarní umělci podstupovali boj mezi snem a skutečností, mezi vnitřním a reálným světem, svou duši trápili zoufalstvím a zklamáním honící se za ideálem krásy.³⁰

Budoucí spisovatel se narodil knězi, později úředníkovi Josephu-Françoisovi Baudelairovi a mladé matce Carolline, bylo to jeho druhé manželství a ve stejném roce co se narodil jeho syn, oslavil šedesáté druhé narozeniny. Mladý Charles svého otce velmi miloval a obdivoval. Joseph-François byl vzdělaný muž a velký milovník umění s jemným chováním a něhou vůči Charlesovi. Bohužel o šest let později umírá a Carolline se brzy znovu provdala

²⁹Gask: *SAMOTA UPROSTŘED DAVU: Charles Baudelaire a české umění* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://www.gask.cz/cs/vystavy/samota-uprostred-davu-charles-baudelaire-a-ceske-vumeni?fbclid=IwAR0VDC7OytpABranE_eg8SXWwkIhH27NAGvK4p0AYh-0FUETsn4KqRIy1V4

³⁰Charles Baudelaire. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2001-, 2022 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Charles_Baudelaire

za důstojníka francouzské armády Jacquese Aupicka. Nový otec byl přísný a náročný, přestože to s Charlesem myslel dobře, jejich vzájemná nevraživost přetrvala až do otčímovi smrti. Důvodem byla Baudelairova extrémní žárlivost a fixace na matku, tak i jeho velmi laxní chování a kolísavé výsledky ve škole. V sedmnácti letech cestoval s rodiči po Pyrenejích a z té doby pocházejí jeho první básně, ovlivněné ještě romantismem.³¹

Před maturitou byl pro nekázeň vyloučen z lycea Ludvíka Velikého a složil ji později soukromě. Kolem roku 1840 se v Paříži seznámil v kavárnách s mnoha spisovateli, mj. s Balzákem a de Nervallem. Nechtěl se stát proti přání svého nevlastního otce notářem ani vojákem, třebaže se zapsal na studium práv, nevydržel u nich. Místo toho se otčímem nechal poslat na cestu do Kalkaty, vylodil se ale na Réunionu a do svého cíle nikdy nedorazil. Po návratu, roku 1842, začal psát básně o dojmech z cesty.³² V jednadvaceti letech žil stále v Paříži, kde se seznámil s dalšími literáty, Gautierem a de Banvillem a pokud zrovna nepsal rozhazoval peníze a chodil do nevěstinců. Ve stejném roce poznal mulatku Jeanne Duvalovou a žil s ní ve skandálním svazku. Byla jeho múzou („černou Venuší“) a ovlivnila řady básní jeho největšího díla *Květní zla*.³³

V následujících letech se stále pokoušel psát, získat úspěch, a i finanční odměnu, ale bezvýsledně, až mu v roce 1844 na základě jednání rodinné rady byl soudem přidělen finanční opatrovník. O rok později konečně vydal svou první knihu *Salon de 1845*. Jednalo se o brožuru s kritikami vztahující se k výroční výstavě. V této době se také pokusil o demonstrativní sebevraždu, neúspěšně. Přeci jen mu postupně začaly vycházet drobné prozaické práce a další kritiky, včetně první sbírky veršů pod názvem *Lesbičanky*, dále také novely *Fanfarlo*. O tom, že i přes svůj bouřlivý život dokázal udržovat dobře vztahy s přáteli svědčí to, že Courbet namaloval jeho portrét s názvem *Muž s dýmkou*.³⁴

Roku 1848 bojoval na barikádách a založil časopis *Veřejné blaho*. Nedlouho poté se jeho zdravotní stav pouze zhoršoval vlivem postupující syfilidy a těžké závislosti na opiu a alkoholu.³⁵

³¹TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 26.

³²TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 43.

³³TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 46.

³⁴TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 50-67.

³⁵TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 81-89.

Neslavnější dílo, které ho přežilo do dnes *Květy zla* konečně vyšly v roce 1857, v nakladatelství Poulet-Malassis. Sbíрка obsahovala mnohé básně z dřívějších let a Baudelaire ji věnoval svému příteli a pozdějšímu životopisci Théophilu Gautierovi. *Květy zla* se staly triumfem evropské moderny a symbolismu. Po Aupickově smrti Baudelaire obnovuje vztahy s matkou. Na přelomu 50. a 60. let jsou vydávána jeho další díla.³⁶ V roce 1864 odjel do Belgie, kde měl přednášet o literatuře a pracovat jako umělecký kritik. Rok před tím prodal práva na sbírku *Květy zla* a překlad díla Edgara Poea, aby mohl uhradit cestu a zaplatit většinu dluhů. I přes pomoc a podporu přátel se v Belgii cítil znechucený a zklamaný. Jeho zdraví se neustále zhoršuje, trpí nevolnostmi, prudkou bolestí hlavy a závratěmi. V roce 1866 ho stihla mrtvice, po které zůstal ochrnutý na pravou polovinu těla a ztratil řeč. Jeho matka ho nechala převést zpět do Francie, kde i přes veškerou pomoc umírá 31. srpna 1867 ve věku 46 let na následky progresivní paralýzy zapříčiněnou mrtvicí a syfilidou.³⁷

Charles Baudelaire je pochován vedle svého nevlastního otce na hřbitově Montpasse. V roce 1902 byl nedaleko jeho hrobu odhalen za přítomnosti studentů jeho symbolický náhrobek. *Květy zla* se dočkaly nového plného vydání v roce 1917 a Baudelaire svého zaslouženého uznání.³⁸

Snad nikdo z autorů 19. století nepřinesl do literatury tolik nových literárních motivů. Záměrně spojoval magii symbolů a metafor klasicky ukázněnou formou. V jeho tvorbě nalezneme prvky romantismu i realismu. Dílo je naprosto moderní a nové a těžko ho zařadit do jednoho uměleckého směru. *Květy zla* se staly velkým podnětem nejen pro francouzské básníky přelomu století, ale inspirují moderní poezii dodnes. Posmrtně vyšly jeho *Malé básně* v próze (1869) i jeho pronikavé výtvarné kritik.³⁹

5. *Květy zla*

Spisovatelův život plný vášně hořkosti i bolesti byl velkou inspirací pro jeho umělecká díla. Je téměř nemožné od sebe oddělit básně a život Baudelaira a smýšlet o nich odděleně.

Nejvíce je toto spojení znát v Baudelairově díle *Květy zla*, kde se odráží básníkův komplikovaný osud. Na sbírce pracoval nárazovitě dvacet let, ovlivňovaly ho emoce, které pociťoval vždy velmi naléhavě. Nutno poznamenat že se jeho stav byl ovlivněn opiáty a

³⁶TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 100-112.

³⁷TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 222-24.

³⁸TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 247.

³⁹TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 249.

silnými drogy. Sbírkou byl jí téměř posedlý a často jednotlivé básně dokola přepisoval a opravoval, dokud nedosáhl pocitu, že jsou dokonalé.

Básnická sbírka *Květy zla*, ústřední dílo v Baudelairově životě, vyšla 25. června 1857 v nakladatelství Poulet-Malassis. Dílo tvoří 145 básní a skládá se ze 6 částí – Spleen a ideál, Pařížské obrazy, Víno, Květy zla, Vzpoura a Smrt.⁴⁰

Sbírka odpovídá klasické poezii a polovina básní je psaná stylem sonetu. Text je veršovaný a strofický, převládá rým a celá kniha je psána alexandrinem, který je tvořený jambickými sponami. Avšak básník nedbal toliko na formu, jako dbal na obsah a jeho význam. Ve svém díle chtěl zahrnout všechny obory umění a propojit je v jeden harmonický celek. Usiloval o hudebnost, plastičnost a barevnost svých veršů. Jako lyrický subjekt se promítá samotný Baudelaire, který je většinou básní zklamaný, nespokojený se životem hledá krásu tam, kde ji ostatní nevidí. Tvrdí, že v životě není možné dosažení opravdového štěstí – člověk životem jen proplouvá a pomalu plynoucí čas si krátí sexem, alkoholem a drogami. Jeho snaha o ukázání krásy ve všednosti, ošklivosti, nedokonalosti a melancholii, reflektuje i unavenost společností a jejími normami.

Původní název pro *Květy zla* zněl *Limby*, později *Lesbičanky*. Autorem současného názvu sbírky je spisovatelův přítel, francouzský spisovatel a kritik Hippolyte Babou. Charles Baudelaire celou sbírku věnoval svému dlouholetému příteli Théophilu Gautierovi. O tom svědčí dedikace knihy, která byla několikrát na přání Gautiera upravena. O jejich výjimečném přátelství svědčí i to, že Baudelaire pod ní napsal osobní věnování a vyjádřil v něm co vše pro něj jejich vztah znamená.⁴¹

Není divu, že svou poezií, pohoršoval čtenáře devatenáctého století. Otevřeně se věnoval tabuizovaným tématům, jako byla sexuální láska mezi ženami, milostný akt s prostitutkami a mnoho dalšího. Opěvoval smyslnost nahého ženského těla a budoval intenzivní prožitek plný vzrušení a fantazie. Baudelairovo dílo nabízelo ideální spojení mezi smyslovostí a smyslností, kdy při tělesném aktu je kladem důraz i na samotný duševní prožitek z dané chvíle.

Květy zla vzbuzovaly ve své době značný odpor společnosti a tvrdou kritiku tehdejšího tisku. Ta dosáhla vrcholu v roce 1857, kdy vyústila v soudní spor, jehož výsledkem bylo stažení šesti básní (*Proměny upírovi, Té jenž je příliš veselá, Klenoty, Prokleté ženy, Lesbos a Léthé*). Také vyústila v pokutu autorovi a nakladatelům, Baudelairovi zůstal nemalý dluh.

⁴⁰TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 137.

⁴¹GAUTIER, Théophile. *Charles Baudelaire*. KRA, 1995, str. 70-71.

Všechny vyřazené básně měly jednu věc společnou, a tou byl provokativní, explicitně sexuální podtext. Jsou velmi expresivní, popisné a pro tehdejšího čtenáře silně šokující.⁴²

Po mnohých obtížích vyšlo v roce 1861 druhé vydání *Květu zla* s pětatřiceti přidanými básněmi, a však bez oněch 6 odsouzených. Ty vyšli samostatně ve pod názvem *Trosky*, ještě za básníkovy života. Po Baudelairově smrti odkoupil práva na *Květy zla* a zbytek tvorby nakladatel Michal Lévi a v průběhu let 1868 až 1870 vydal kompletní dílo Charlese Baudelaira v sedmi svazcích.⁴³

Květy zla byly napsány trpící duší, ničenou vlastní rukou autorovou, jenž tahala a tvořila krásu z absolutního zla.

5.1 Ilustrace ke *Květům zla*

O ztvárnění ilustrací ke sbírce se pokusilo značné množství známých, či méně známých umělců, od níže vyjmenovaných po českého avantgardistu Jiřího Koláře nebo Rusa Viktora Pivovarovy.⁴⁴

5.1.1 Felix Bracquemond (1833 – 1914)

Tento umělec, o němž se útržkovitě zmiňují pouze francouzská sborníky, zabývající si blíže Baudelairovým uměleckým vlivem na jeho současníky, vytvořil pro *Květy zla* několik leptů. Také vytvořil několik návrhů na frontispis, kde se zabýval listovým motivem s fíkovými listy, symbolem poznání zla. Je odpovědný za vizuální podobu prvního vydání z r. 1857.⁴⁵

⁴²TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 156.

⁴³TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997, str. 180.

⁴⁴JIRÁTOVÁ, Kristýna. *Ivar: Vydestilovat krásu ze zla. Charles Baudelaire a české výtvarné umění* [online]. 01.07.2022 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://itvar.cz/vydestilovat-krasu-ze-zla-charles-baudelaire-a-ceske-vytvarne-umeni?fbclid=IwAR3HV5a3jEthEJaZ_z8ZnKIwiQa1OU2lykr6MxWFYJpt_Xm2F4bgPjF28KA

⁴⁵MERELLO, Ida a Andrea SCHELLINO. *Baudelaire Deux siècles de création*. Genova, 2021. AccademiaLigure di Scienze e Lettere, str.23.

obr. 12: AlméryLobel-Riche: *Květy zla ilustrace*, 1857

5.1.2 Auguste Rodin (1840 – 1970)

V roce 1887 vydavatel a bibliofil Paul Gallimard požádal Augusta Rodina, aby ilustroval jeho osobní kopii vzácného vydání *Květů zla* z roku 1857. Baudelairova poezie inspirovala Rodina při koncepci jeho hlavního monumentu *Brány pekla*. Jeho ilustrace odrážejí kresby vytvořené během zrodu tohoto projektu na počátku 80. let 19. století. Mezi

ilustrace zahrnul také skici vytvořené podle sochařských kompozic, jako je Orfeus a Eurydika a Myslitel.⁴⁶

obr. 13: Auguste Rodin, *Květy zla ilustrace*, 1887

5.1.3 Carlos Schwabe (1866 – 1926)

Narodil se v Altoně v Německu, s rodinou se brzy přestěhoval do Ženevy ve Švýcarsku, kde studoval umění na akademii. Když dokončil své vzdělání, přestěhoval se do Paříže a navrhoval tapety. Zdá se, že po většinu své kariéry se věnoval dekorativnímu umění v duchu secesního stylu a stal se předním ilustrátorem knih. Jeden z jeho prvních velkých souborů ilustrací měl doprovázet vydání *LeRêve* (Sen) od Émila Zoly.

Kolem roku 1895 začal Schwabe pracovat na symbolistním souboru barevných ilustrací pro nové vydání velmi známých básní Charlese Baudelaira *Les Fleurs du Mal* (Květy zla), které vyšly v roce 1900. Tento svazek básní byl poprvé publikován v roce 1857, ale autora vydavatel byli stíháni za porušení veřejné slušnosti a bylo odstraněno šest básní, které nebyly v plném rozsahu obnoveny až do roku 1949.⁴⁷

⁴⁶Art and culture [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z:

<https://artsandculture.google.com/asset/cover/HQGMjZhJZ1OXMw?childAssetId=RgHMLyRmAZCKWQ>

⁴⁷Carlos Schwabe: Series - Illustrations to Charles Baudelaire's 'Les Fleurs du Mal'. In: *Wikiart.org* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://www.wikiart.org/en/carlos-schwabe/all-works#!#filterName:Series_illustrations-to-charles-baudelaire-s-les-fleurs-du-mal,resultType:masonry

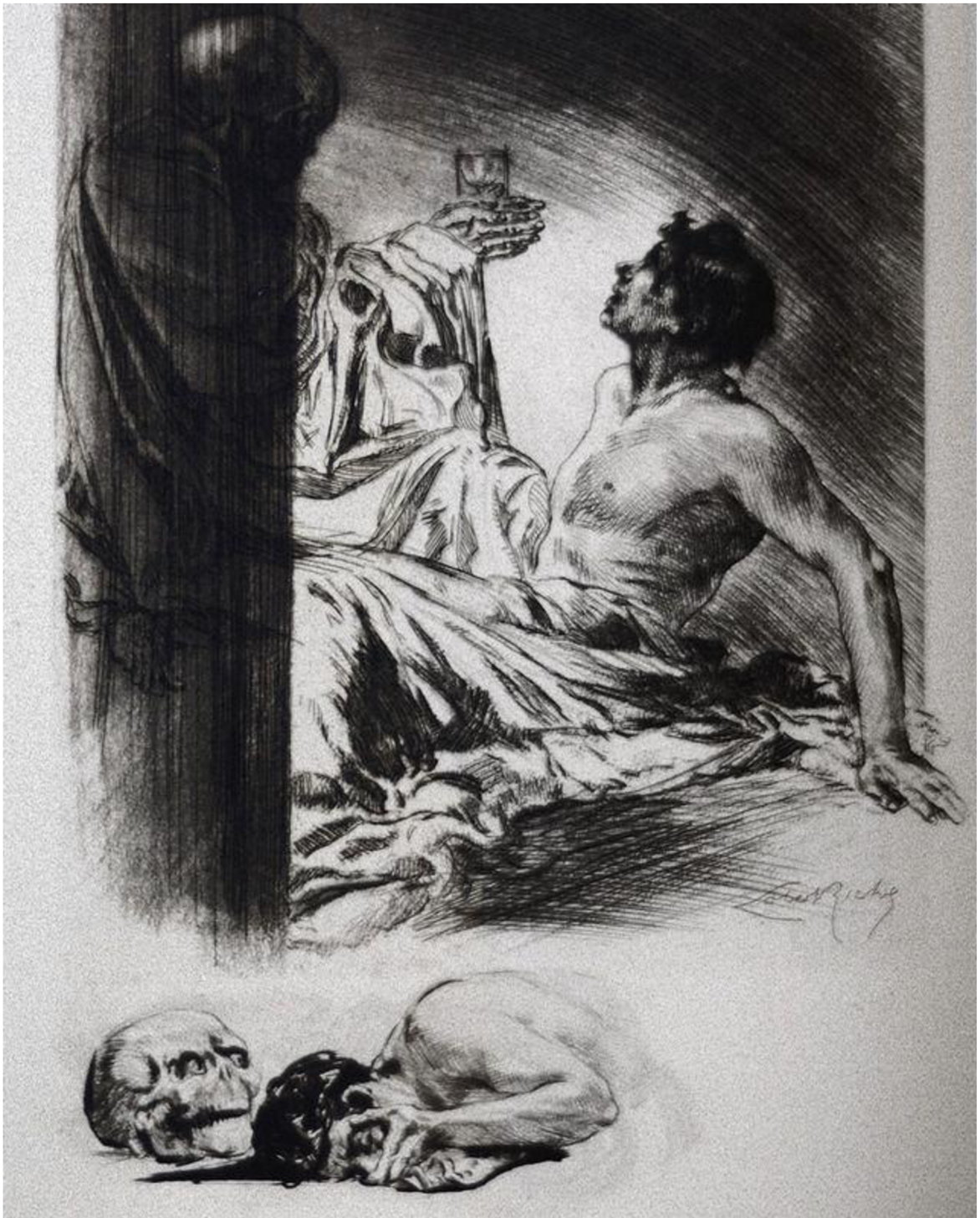
obr. 14: Carlos Schwabe: *Květy zla ilustrace*, 1857

obr. 15: Carlos Schwabe: *Květy zla ilustrace*, 1857

5.1.4 Aiméry Lobel-Riche (1880 – 1950)

Francouzský ilustrátor, pravidelně vystavující v salonech. Vy studoval na Beaux-Arts v Montpellier, byl žákem Léona Bonnata, Antoina Calbeta a Paula Saina. Vystavoval své obrazy velmi brzy na Salon des Artistes Français získal několik zvláštních ocenění včetně čestné uznání a stříbrnou medaili. Jeho první ilustrační díla byla romány v jednoduché vazbě nevalné kvality, například *Strýček Scipion* od Andrého Theurieta (1907). Jeho styl je velmi akademický, realistický, poplatný své době, ani v *Květech zla* se nevzdálil svému popisnému standartu.⁴⁸

⁴⁸MERELLO, Ida a Andrea SCHELLINO. *Baudelaire Deux siècles de création*. Genova, 2021. Accademia Ligure di Scienze e Lettere, str. 43.

obr. 16: AlméryLobel-Riche: *Květy zla* ilustrace, 1923

5.1.5 Jeffrey Hill

Ilustrátor vytvořil celkem 8 ilustrací ke *Květům zla*, jsou velmi nevšední, na obálce vydání z r. 1958 je stylizovaná tvář, tolik nepřipomínající obvyklé prokreslené vize starších umělců. Podobný lineární stylizace prostupuje všemi znázorněními.⁴⁹

obr. 17: Jeffrey Hill: *Květy zla ilustrace*, 1958

obr. 18: Jeffrey Hill: *Květy zla ilustrace*, 1958

5.1.6 Yslaire (vlastním jménem Bernard Hislair)

Yslaire (vlastním jménem Bernard Hislair, nar. 1957) je belgický autor komiksů. Narodil se v Bruselu, kde také vyrůstal. Jeho rodiče byli oba velmi vzdělaní, otec byl novinářem a matka diplomatka.

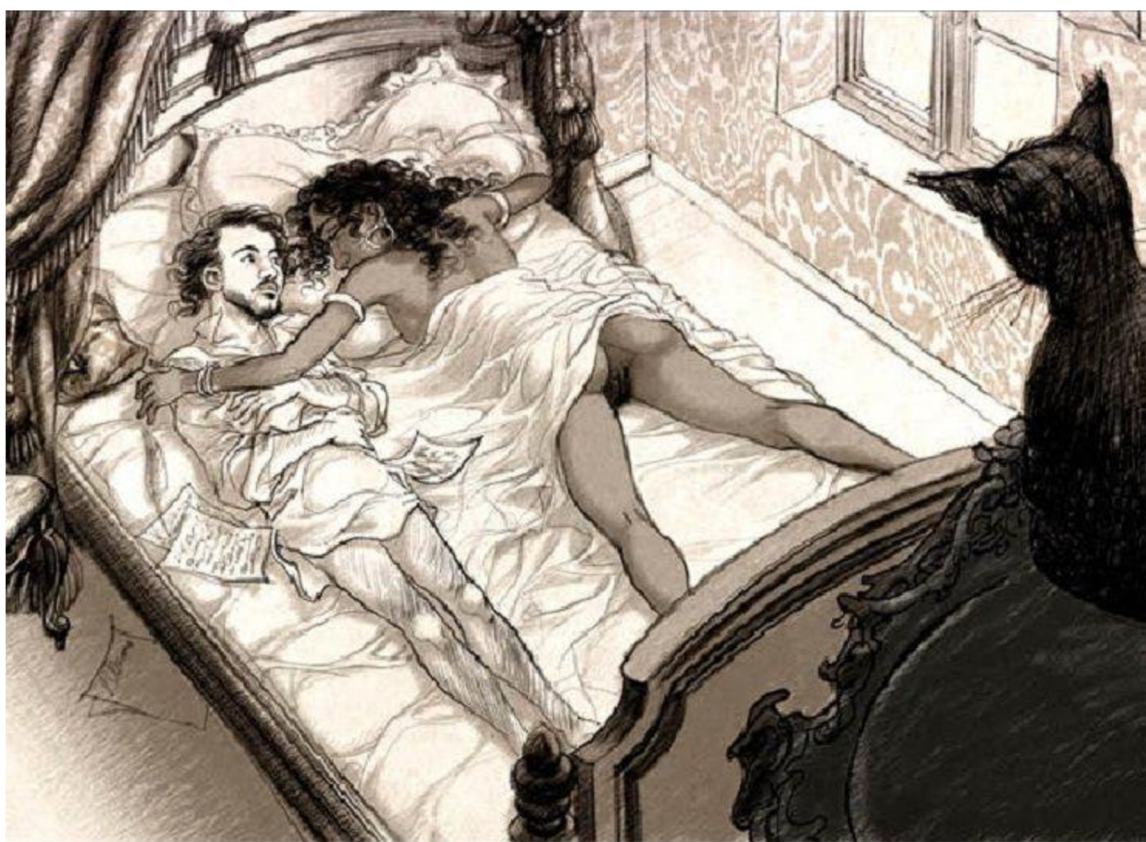
Tvorbě komiksu se začal věnovat velmi mladý, později vystudoval Institut Saint-Luc. Každý jeho projekt má odlišný rukopis a styl, také umělecké jméno přizpůsobuje dílu (Hislair, iSlair, Yslaire, Sylair, ...) Do povědomí se dostal komiksovým seriálem *Bidouille et Violette* o dobrodružstvích a lásce dvou školáků, který vycházel v časopise *Spirou* od roku

⁴⁹HOWELL, Daedalus. How Baudelaire Became Stock Art. In: *Daedalus Howell* [online]. 2020 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://daedalushowell.com/blog/ baudelaire-stock-art/>

1978. Jeho četná tvorba zahrnuje kromě komiksů divadlo a film. Na komiksu *Nebe nad Louvrem* (2009) spolupracoval s proslulým spisovatelem Jeanem-Claudem Carrierem, později společně s Laurencem Erlichem vytvořil *Úropu* (2012), vizi Evropy v roce 2032. Celkem se jeho komiksových děl prodalo víc než milion a půl výtisků a přeložena byla do desítky jazyků. Ocenění za svou práci se mu dostalo v podobě Řádu umění a literatury.⁵⁰

Slečna Baudelairová

Komiks interpretuje záhadný vztah Baudelaira s jeho „černou venuší“ Jean Duvalovou. Auto výrazným rukopisem vypráví okolnosti vzniku *Květů zla*. Provádí nás bohémským uměleckým, ale i revolučním prostředím Paříže kolem poloviny 19. století a odkrývá nám v mono ohledech tragický příběh.

obr. 19: Yslaire: *Slečna Baudelairová komiks*, 2022

5.1.6 Boyan Yanev

V roce 1991 jsem absolvoval uměleckou akademii v Sofii v Bulharsku ve třídě akademika Rumena Skorcheva se specializací na ilustrace. Kreslí a ilustruje od dětství, mezi jedny z mnoha jeho prací patří zobrazení atmosféry, prostředí a postavy z příběhů a románů

⁵⁰Yslaire. In: *Argo* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://argo.cz/autori/yslaire/>

různých období – Franze Kafku, Marka Twaina, Josepha Conrada, Roberta Burnse, Roberta Louise Stevenson, mezi mnoho dalších. Jako ilustrátor se kromě grafiky věnuje i temperové, akrylové a olejové malbě.⁵¹

obr. 20: Boyan Yanev: *Květy zla* ilustrace, 2019

⁵¹BOYAN YANEV, Boyan. Les Fleursdumal (TheFlowersofEvil) Drawing. In: *Saatchiart* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.saatchiart.com/art/Drawing-Les-Fleurs-du-mal-The-Flowers-of-Evil/985739/7042489/viewv>

Praktická část

6. Autorská volná ilustrace na básnickou sbírku Květy zla

Když jsem si vybírala téma mé bakalářské práce, věděla jsem, že se budu ubírat touhle cestou. Knihy mi vždy byly velmi blízké již od dětství a ilustrace v nich pro mne hrály klíčovou roli.

Ať se jednalo o klasické dílo pohádek Karla Jaromíra Erbena, nebo Pána prstenů obohacené o kresby Alana Leeho, má fantazie si žádala vytvořit si své vlastní představy o místech a postavách. To byl tedy směr, který jsem si pro svou závěrečnou práci zvolila.

6.1 Inspirace k námětu díla

Při výběru námětu Květy zla nebyly hned mou první volbou. Dospěla jsem k ní až po značném množství nápadů a návrhů, jenž mě napadly a vířily mi hlavou. První z témat byla erotika, inspirována dekadencí a starými japonskými tisky Shunga. Japonská kultura je mi blízká, stejně tak kresby erotických aktů. Brzy jsme však tenhle nápad s panem doc. Michálkem zavrhli pro jeho těsnou hranici s vulgaritou, kde je jen tenká hranice mezi uměním a obyčejnou pornografií, kterou je moderní společnost již přesycena.

Proto brzy padl nápad na ilustraci ke sbírce Květů zla, nadčasové dílo nepochopeného básníka. Výběr díla nebyl náhoda, ač nehoduji poezii, tahle kniha vždy patřila k mým oblíbeným a ve svém srdci jsem pro ni vždy měla speciální místo. Tématem jsem se lehce dotýkala původní myšlenky aktu, takže jsem byla spokojená.

Po počátečním nadšení však na sebe problémy nenechaly dlouho čekat. Ironické bylo, že se jednalo o stejný problém, jako s původním návrhem. Záhy na to se při pokračování v práci vynořil problém druhý, vážnější. A to byl kýč. Cesta, kterou jsem se v ilustraci hodlala vydat mě nebezpečně blízko přiváděla k jeho hranicím a to společně s problematikou pornografie nedělalo dobrotu. Ona pomyslná hranice byla velmi tenká a moderní doba mi nedovolila využít to, co v minulosti, kdy básnická sbírka vyšla, bylo zcela běžné. A to ilustrace v romantizujícím stylu s nádechem zdobné secese. Po poradě s panem doc. Michálkem jsem se proto rozhodla vydat se na cestu pro mne riskantnější a otestovat více neznámé vody. Vybrala jsem si cestu do abstrakce. Dát nadčasovému dílu nádech modernosti, které si jistě zaslouží a těšila jsem se na zajímavé výsledky a otestování mých schopností.

obr. 21: původní návrh 1

obr. 22: původní návrh 2

obr. 23: původní návrh 3

obr. 24: původní návrh 4

6.2 Vybrané básně

Zvolené básně patří mezi mé oblíbené a při instalaci budou doprovázet samotnou ilustraci. Mezi nimi se nachází i báseň Proměny upírovi, která patří mezi šestici původně vyřazených, kvůli své příliš pobuřující tematice.

Ke zpracování jsem si zvolila výtisk z 2017 s překladatelem Svatoplukem Kadlecem. Jeho překlad byl pro mne samotnou nejvíce vyhovující a čtivé. Oproti například Vítězslavu Nezvalovi, jehož jazyk byl mnohem náročnější na četbu. Navíc v jeho sbírka nebyla kompletní.

6.2.1 Mršina

*Co jsme to viděli to letní jitra boží.
vy moje Lásko jediná?
V zatáčce pěšiny na kamenitém loži
ležela bídná mršina,*

*a nohu zvedajíc jak prostopášná žena
a plna žáru potic jed,
strkala nestoudně, nedbale rozvalena,
své pařící se břicho vpřed.*

*S hůr slunce pražilo, tak jako by ji chtělo
v tu chvíli celou upéc hned
a vrátit Přírodě, co spojovala v tělo,
ve stonásobném množství zpět.*

*A nebe shlíželo k té pyšné kostře těla
jak ke kvetoucí květině.
Puch byl tak strašlivý, že jste div neomdlela
na sporé trávě v pěšině.*

*Ze břicha v rozkladu, nad kterým zněl šum hmyzu,
se táhly larvy v tisících,
a oblévajíce ty živé cáry slizu,
tekly jak hustý kal kol nich.*

*To vše se zvedlo hned, hned kleslo jak vlna,
či šumíc trysklo do výše,
jako by mršina, divného dechu plna,
tu žila dále množíc se.*

*A tento svět pak zněl, pln hudby neurčité,
jak šelest větrů nebo vod,
či zrní rytmicky přehazované v síť*

a natřásané o překot.

*Tvar mizel, spíše sen, nic nežli skica matná,
dlouhými časy otřelá
kterou teď umělec, jestli se chopí plátna,
jen po paměti dodělá.*

*Za skálou čekala toulavá strašná fena,
a vzteklym zrakem měříc nás,
čihala na chvíli, kdy by se, nerušena,
zas mohla pustit v hodokvas.*

*- A přece budete jak to tak strašné hnutí,
sám mor té spouště zteřelé,
vy hvězda očí mých, vy slunce mého bytí,
má vášni, vy můj anděle!*

*Ba, tak se budete, žel, jednou jevit světu
i vy, má kněžno něžných vnad,
až, s Bobem smířena, pod rovem tučných květů
se budete v prach rozpadat.*

*To, krásko, rcete však těm červům, kteří, hluší,
vás budou líbat kusadly,
že tvar a podstatu svých lásek chovám v duši,
i když se bědně rozpadly.⁵²*

6.2.2 Litanie k Satanovi

*Ty, jenž všech andělů jsi hezčí, všeho znalý,
ty Bože zrazený, pro něhož není chvály,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ó kníže vyhnanství, ty, jemuž křivdí svět,
jenž, zmožen, silnější se vždycky zvedneš hned,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ty, jenž vše dokážeš, ty Králi temné říše,
jenž léčíš nešťastné, žal lidských smutků tiše,*

měj, soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ty, jenž i pariům, zlou leprou hlodaným,
Ráj dáváš okoušet ze samé lásky k nim,*

⁵²BAUDELAIRE, Charles. *Květy zla*. Vydání páté. Přeložil Svatopluk KADLEC. Praha: Garamond, 2017, str. 52-53.

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ty, jenž jsi se Smrtí, svou starou silnou milou,
kdys zplodil Naději, tu vilu pobloudilou,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ty, jenž máš pro psance ten hrdý klidný vzhled,
s nímž zatracuje lid kol popraviště, bled,*

měj, soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ty, jemuž znám je kout, kout jenom tobě známý,
kde žárlivý Bůh skryl své pyšné drahokamy,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!⁵³

*Ty, jehož jasný zrak zná tajné zbrojnice,
kde davy kovů spí, v své tmy se hroužice,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ty, jenž bdě zakrýváš svou širou dlani strže,
když náměsíčník jde, na kraji střech se drže,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ty, jenž jsi opilci, když kuň mu zdeptá hřbet,
s to vrátit kouzelně hned jeho pružnost zpět,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ty, jenž, chtě člověku, když trpí, popřát míru,
jsi lidi naučil mísit ledek a síru,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ty lstivý spřeženče, jenž značíš, milý k nim,
bezcitným Kroisům tvář svým černým znamením,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ty, jenž rád vkládáš v zrak a srdce mladé panně
jak lásku k hadříkům, tak zbožnou úctu k ráně,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

⁵³BAUDELAIRE, Charles. *Květy zla*. Vydání páté. Přeložil Svatopluk KADLEC. Praha: Garamond, 2017, str. 218-220.

*Ty berlo vyhnanců, ty lampo učenců,
příteli viselců a druhu spiklenců,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

*Ó pěstoune všech těch, jež v černém hněvu laje
Bůh Otec vypudil z niv pozemského ráje,*

měj soucit, Satane, s mou nekonečnou bídou!

Modlitba

*Ó, buď ti, Satane, na věky chvála chval
na hůrách nebeských, kdes jednou kraloval,
i v hloubkách pekelných, kde, zmožen, sníš v té době!
Dej, aby sedla si má duše po bok tobě,
až ti Strom Moudrosti své větve zelené
tak jako nový chrám nad hlavou rozklene!⁵⁴*

6.2.3 Krvavé zřídlo

*Mně mnohdy připadá, že krev mi stříká znic
jak zřídlo nějaké, jež tryská vzlykajíc.
Já dobře slyším ji, jak plna šumu pění,
a marně hmatám si po ráně, které není.*

*Tak jako ohradou se městem žene čpíc,
z kamenů dláždění ostrovy dělajíc,
konejšíc vyprahlost všech tvorů po žíznění
a barvic přírodu svým proudem do červeni.*

*Já dovolával se vín obluzujících,
chtě, aby uspala na chvíli děs v mé duši.
Žel, víno bystří jen jak oči, tak i uši!*

*Já v lásce hledal sen, v němž zapomenul bych;
žel, mně je láskou již jen pelech hřeby stlaný,
s to pouze napájet ty necitelné panny!⁵⁵*

6.2.4 Proměny Upírovi

*Ta žena, jako had na roštu zmitajíc se
a ňadra v korsetu si dráždíc o kostice,
chrlila ze svých úst dvou jahodových rtů
proud těchto horkých slov se čpěním mošusu:
- "Ó, já mám vlhké rty a znám se v dovednosti,
jak všeho svědomí se člověk v lůžku sprostí.*

⁵⁴BAUDELAIRE, Charles. *Květy zla*. Vydání páté. Přeložil Svatopluk KADLEC. Praha: Garamond, 2017, str. 203.

⁵⁵BAUDELAIRE, Charles. *Květy zla*. Vydání páté. Přeložil Svatopluk KADLEC. Praha: Garamond, 2017, str. 207.

*Vysuším každý pláč na prsech vítězných
a starcům vyloudím na tváři dětský smích.
Ten, kdo v mé nahotě mě zhlédne bez závoje,
má ve mně nebesa, lunu a slunce svoje.
Já tolik z rozkoše, můj drahý znalče, znám,
že v tom, když v náručí již muže objímám,
či dávám zubům v plen svá ňadra v slastné chvíli,
cudná a nestoudná, slabá a plná síly,
jsou s to v té posteli, vši vášni zemdlelé,
se pro mne zatratit i sami andělé!"*

*A když mi vysála již morek ze všech kostí
a já se stočil k ní, pln děsné ochablosti,
chtě vděčně zlíbat ji po jejich něžnostech,
neviděl jsem tu nic než hnisem slizský měch!⁵⁶
jat hrůzou, zavřel jsem hned oči v rozechvění,
a když jsem po chvíli je pootevřel zření,
ležely na místě té loutky, z níž šel strach,
jež měla na pohled spoušt' krve v zásobách,
jen zbytky kostlivce, jež v zmatku kmitající
skřípaly jako štít či jako korouhvice,
houpané sem a tam zlým vichrem na tyči,
když v zimě za noci v tmách náhle zafičí.*

6.3 Použité techniky

Námět jsem zrealizovala jako sérii čtyř ilustrací pomocí klasické techniky kresby. Tu jsem si vybrala se záměrem zkombinovat různé techniky, které zvolené médium dovolí a budu moci posunout své hranice tvořivosti a plně rozvinout svou abstrakci.

Kresba v mé tvorbě byla vždy stěžejní a rozhodla jsem se ji po delší úvaze upřednostnit před klasickou grafikou a to z důvodu větší volnosti a kontroly při práci, kdy mohu snadněji odhadnout výsledek než například u leptu nebo dřevořezu.

6.3.1 Technika kresby

Kresba patří mezi nejstarší druh výtvarného umění. Může fungovat jako samostatný, svébytný projev, ale i jako součást jiných uměleckých technik jako jsou grafika, malba či plastika.

Jedná se o většinou o dvourozměrné zobrazení, založené na vztahu linií, či jiných stop a ploch. Rozumíme tím velkou škálu možností, kam zahrnujeme jak tenké vlasové linie, tak i široké, robustní stopy tuše a pastelu, co by se spíše daly připodobnit ke skvrně či ploše. Do této tolerance zapadá jak lavírování tak i různé tečkovací metody.

⁵⁶RUSEK, Ladislav. *Umění kresby: Učební text pro studium výtvarné výchovy*. Olomouc, 1984, str. 11.

Materiál stejně tak podklad v kresbě nehraje tak velkou roli, jako u ostatních technik. Kreslit lze stejně tak na papír jako jinou plochu, kterou může být sklo, látka, či chodník. Kreslit jde tužkou, perem tak i prstem a dřívkem.

Mezi techniky patří kresba tužkou, pastelkami, pastelem, perokresba a uhel. Patří mezi ně i různé druhy rudek, kříd a sépií.⁵⁷

Kreslířské techniky lze rozdělit dle definice účelu, za jakým kresba samotná vznikla.

Čmáranice - bezcílná kresba skládající se převážně ze zmatených linií.

Gryfonáž - bezděčná kresba, která vzniká bez jakéhokoliv záměru.

Náčrt - kreslený záznam či poznámka, vzniká povětšinou z představy.

Skica - První předběžný záznam, předstupeň výsledného díla.

Studie - kresba výhradně studijního charakteru.

Přípravná kresba - kresba v měřítku budoucího grafického listu, jehož je podrobnějším, ne vždy ale přesným rozvrhem.

Karton - přípravná kresba pro monumentální malířské nebo reliéfní dílo provedená ve stejném měřítku jako budoucí realizace.

Kresba - obraz - dovršené, zcela samostatné, volné kreslířské umělecké dílo.⁵⁸

Formát

Pro kresbu jsem zvolila akvarelový papír s jemnou strukturou bez tónování o rozměru A3. Pro daný formát jsem se rozhodla z důvodu, že pro mé téma ilustrace by velikost papíru A2 a více byla již zbytečně velká a pro měnu formát A4 až příliš malý. Pro výkres jsem zvolila estetické okraje dolní 5 cm, horní 4 cm a boční 2 cm. Nepravá pasparta tak tvoří optické vyčlenění díla z všedního okolí. Při kresbě byli opatřeny papírovou páskou, aby se zamezilo jejich ušpinění.

6.4 Použité materiály

Pro kresbu jsem vybrala klasický nástroj, tužku. Nejen pro předkreslení a skicu, ale i pro dokreslování a dotažení detailu. Pro předkreslení velmi dobře posloužila klasická grafitová tužka značky FABER-CASTELL o tvrdosti 2H až 5B. Pro jemnější lavírování jsem využila akvarelové tužky stejné značky o tvrdosti 2B až 8B.

Jako další medium jsem použila čínskou kaligrafickou tuš značky Ami. Při naředění sytě černé tuše bylo možné dosáhnout odstupňovaných šedých odstínů a plně tak využít techniku kreslení do navlhčeného podkladu. Pro přesnou kresbu dobře posloužili zvolena

⁵⁷RUSEK, Ladislav. *Umění kresby: Učební text pro studium výtvarné výchovy*. Olomouc, 1984, str. 12.

⁵⁸RUSEK, Ladislav. *Umění kresby: Učební text pro studium výtvarné výchovy*. Olomouc, 1984, str. 14.

kreslicí pera o různé síle špičky. Dále pak pomocí vybraného redisového pera s jemným špičatým hrotem a kreslicích per jsem mohla docílit větších detailů. K práci jsem pečlivě vybrala kulaté štětce z umělého vlákna a jeden tradiční čínský štětec vyroben z bambusu a barveného koziho chlupu.

Jako poslední kreslicí prostředek jsem použila přírodní uhly jako jsou vrbové a vinné tyčinky a různé tloušťky. Stejně tak lisovaný uhlový špalík. Pro úpravu kresby skvěle posloužila plastická guma s prolínací tyčinkou.

Jako doplněk posloužila kvašová běloba nebo bílá akvarelová pastelka.

obr. 25: lisované uhlové špalíky, přírodní vrbové uhly a roztírací tyčinka

obr. 26: kreslicí pera, a redisové pero s jemným hrotem a plnicí pero

obr. 27: akvarelové tužky

obr. 28: štětce s umělým vlasem, bambusový kaligrafický štětec z kozího chlupu a čínská kaligrafická tuš

obr. 29: průběh vzniku jedné z výsledných prací

7. Výsledné ilustrace

obr. 30: výsledná práce

obr. 31: výsledná práce

obr. 32: výsledná práce

obr. 33: výsledná práce

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala uměleckou ilustrací, konkrétně básnickou, a to jak z praktické tak i z teoretické stránky.

V teoretické části jsem se nejprve zaměřila na definici ilustrace a její specifika. Dále jsem se věnovala stručnému představení historie ilustrace, na její paralelní vývoj s grafickým umění v Evropě. Vybrala jsem několik ilustrátorů, na jejichž dílech jsem rozebrala odlišné techniky a posun jakého u ní dosáhli až do moderní doby. Na závěr jsem vypíchlá tři autory, jenž inspirovali mě a mou práci a připojila ukázky jejich tvorby.

V druhé části teoretické práce jsem představila Charlese Baudelaira a rozebrala jeho dílo, básnickou sbírku *Květy zla*, jenž je motivem mé práce a uvedla několik příkladů umělců, kteří knihu ilustrovali.

V praktické části jsem vytvořila vlastní soubor čtyř ilustrací, které jsem pojala jako jednobarevné kresebné dílo doplněné o více technik. Původně jsem zamýšlela vybrat si pouze jednu, jakou byla kresba tužkou, či perokresba, ale rozhodla jsem se pro jejich zkombinování, abych dodala ilustraci větší rozměr.

V doprovodném textu popisuji jednotlivé techniky kresby, jaké jsem zvolila a zmiňuji se o svých osobních zkušenostech. Zároveň tuto část doplňuji o fotografický doprovod. Mým cílem bylo ztvárnit básnickou sbírku, což se ukázalo jako poněkud těžké oříšek, nicméně s výsledkem své práce jsem velmi spokojená, ač práce na ní byla velmi časově náročná, zrovna tak jsem překonala mou náklonost k secesní realistické kresbě a oprostila se od ní a dosáhla velmi silně působícího díla, který je jak doprovodem textu, tak dokáže být samostatným výtvarným projevem.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Nela Svatoňová
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	Doc. Ondřej Michálek
Rok obhajoby:	2022
Název práce:	Soubor čtyř volných ilustrací ke Květům zla od Charlese Baudelaire
Název v angličtině:	Set of four free illustrations for the Flowers of Evil by Charles Baudelaire
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce se skládá z teoretické části, která obsahuje rozbor pojmu ilustrace, dále pokračuje její stručnou historií a vývojem s uvedenými příklady významných ilustrátorů a jejich děl. Závěr teoretické části se věnuje životu Charlese Baudelaire a rozboru básnické sbírky s vybranými ilustrátory.</p> <p>V praktické části jsem vytvořila vlastní soubor čtyř ilustrací, které jsem pojala jako jednobarevné kresebné dílo doplněné o více technik. V doprovodném textu popisuji jednotlivé techniky kresby, které jsem zvolila a zmiňuji se o svých osobních zkušenostech.</p>
Klíčová slova:	Ilustrace, Kresba, Květy zla, Charles Baudelaire, Poezie, Básnická sbírka
Anotace v angličtině:	<p>The bachelor thesis is comprised of a theoretical part which focuses on the analysis of the term „illustration“, its history and evolution, including examples of important illustrators and their works. The conclusion of the theoretical part deals with the life of Charles Baudelaire and analyses a book of his collected poetry with selected illustrators.</p> <p>In the practical part of the thesis I created my own set of four illustrations in style of a unicolour drawing, supplemented by other techniques. Furthermore I give a description of individual chosen drawing techniques and also a touch on my own experience.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Illustration, Drawing, Flowers of evil, Charles Baudelaire, Poem, Collection of poems
Přílohy vázané v práci:	CD
Rozsah práce:	61 stran
Jazyk práce:	česky

Bibliografie:

Odborná literatura:

1. AGTE, Rolf a Jiří ŠERÝCH. *Slovník světové kresby a grafiky*. Praha: Odeon, 1997. ISBN 80-207-0550-3.
2. BAUDELAIRE, Charles. *Květy zla*. Vydání páté. Přeložil Svatopluk KADLEC. Praha: Garamond, 2017. ISBN 978-80-7407-382-3.
3. GAUTIER, Théophile. *Charles Baudelaire*. KRA, 1995. ISBN 80-85932-06-7.
4. KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. Výtvarné techniky. ISBN 978-80-7442-003-0.
5. LEVÝ, Otakar. *Baudelairova estetika a technika*. Vyd. 2., upr. [Hudlice]: Eikon, 1998. Thesauros. ISBN 80-902599-0-1.
6. MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981.
7. MERELLO, Ida a Andrea SCHELLINO. *Baudelaire Deux siècles de création*. Genova, 2021. AccademiaLigure di Scienze e Lettere.
8. MICHÁLEK, Ondřej. *Magie otisku: grafické techniky a technologie tisku*. Brno: Barrister&Principal, 2016. ISBN 978-80-7485-098-1.
9. VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-7041-450-2.
10. RUSEK, Ladislav. *Umění kresby: Učební text pro studium výtvarné výchovy*. Olomouc, 1984.
11. STEHLÍKOVÁ, Blanka. *Ilustrace*. Praha: Odeon, 1984. Soudobé české umění.
12. STRIETER, Terry W. Odilon Redon and Charles Baudelaire: Some Parallels. *Art Journal*. CAA, 1975, 35(1), 3.
13. TROYAT, Henri. *Baudelaire*. Praha: Mladá fronta, 1997. ISBN 978-80-204-0618-7.
14. WIGAN, Mark. *Umění ilustrace: vizuální myšlení*. Brno: ComputerPress, 2010. Základy designu. ISBN 978-80-251-2970-8.

Internetové zdroje:

1. Charles Baudelaire. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 2022 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Charles_Baudelaire
2. Carlos Schwabe: Series - Illustrations to Charles Baudelaire's 'Les Fleursdumal'. In: *Wikiart.org* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://www.wikiart.org/en/carlos-schwabe/all-works#!#filterName:Series_illustrations-to-charles-baudelaire-s-les-fleurs-dumal,resultType:masonry

3. HOAKLEY, Carlos Schwabe: 1 FlowersofEvil and theRosicrucian. In: *TheEclecticLightCompany* [online]. 2020 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://eclecticlight.co/2020/01/09/carlos-schwabe-1-flowers-of-evil-and-the-rosicrucian/>
4. [LOBEL-RICH] - BAUDELAIRE, Charles (1821-1867) TheFlowersofEvil. In: *Artnet* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: http://www.artnet.com/artists/almerly-lobel-riche/lobel-rich-baudelaire-charles-1821-1867the-x4F8j36ORhV_JTBmlZRk_w2
5. HOWELL, Daedalus. How Baudelaire BecameStock Art. In: *DaedalusHowell* [online]. 2020 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://daedalushowell.com/blog/ baudelaire-stock-art/>
6. Yslaire. In: *Argo* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://argo.cz/autori/yslaire/>
7. BOYAN YANEV, Boyan. Les Fleursdumal (TheFlowersofEvil) Drawing. In: *Saatchiart* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.saatchiart.com/art/Drawing-Les-Fleurs-du-mal-The-Flowers-of-Evil/985739/7042489/viewv>
8. Thomas Bewick. In: *Knihověda* [online]. 2016 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Thomas_Bewick
9. Art and culture [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://artsandculture.google.com/asset/cover/HQGMjZhJZ1OXMw?childAssetId=RgHMLyRmAZCKWQ>
10. Gask: *SAMOTA UPROSTŘED DAVU: Charles Baudelaire a české umění* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://www.gask.cz/cs/vystavy/samota-uprostred-davu-charles-baudelaire-a-ceske-umeni?fbclid=IwAR0VDC7OytpABranE_eg8SXWwkIhH27NAGvK4p0AYh-0FUETsn4KqRIy1V4
11. Art in context: *TakatoYamamoto – ExploringtheEroticWorldofTakatoYamamoto’s Art* [online]. 26.3. 2022 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://artincontext.org/takato-yamamoto/>
12. Aminoapps: *YukoTatsushimaTW- gore in art* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://aminoapps.com/c/horror/page/blog/yuko-tatsushima-tw-gore-in-art/V0Qt_7u3NRZQW8xPQaqvqzbgj80Z4q
13. Junji Ito. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2001-, 2022 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Junji_Ito
14. JIRÁTOVÁ, Kristýna. *Itvar: Vydestilovat krásu ze zla. Charles Baudelaire a české výtvarné umění* [online]. 01.07.2022 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://itvar.cz/vydestilovat-krasu-ze-zla-charles-baudelaire-a-ceske-vytvarne-umeni?fbclid=IwAR3HV5a3jEthEJaZ_z8ZnKIwiQa1OU2lykr6MxWFYJpt_Xm2F4bgPjF28KA

Seznam vyobrazení v textu:

Obr. 1/ Kniha z Kellsu: *Ježíš na trůnu* . In: vlastní archiv

Obr. 2/ Kniha z Kellsu: *Začátek Janova evangelia* . In: vlastní archiv

Obr. 3/ Albrecht Dürer: *Únos na Jednorožci*, 1516 Metmuseum: The Abduction on a Unicorn [online].

In: . [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/767054>

Obr. 4/ Gustav Doré: *Satan in Council*, 1868 Wikiart: The Abduction on a Unicorn [online]. In: .

Gustave Dore: List of works - All Artworks by Date [cit. 2022-04-21]. Dostupné z:

[https://www.wikiart.org/en/gustave-dore/all-works#!#filterName:all-paintings-](https://www.wikiart.org/en/gustave-dore/all-works#!#filterName:all-paintings-chronologically,resultType:masonry)

[chronologically,resultType:masonry](https://www.wikiart.org/en/gustave-dore/all-works#!#filterName:all-paintings-chronologically,resultType:masonry)

Obr. 5/ Gustav Doré: *Bluebeard*, 1862 Wikiart: *Gustave Dore: List of works - All Artworks by Date*

[online]. In: . [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: [https://www.wikiart.org/en/gustave-dore/all-](https://www.wikiart.org/en/gustave-dore/all-works#!#filterName:all-paintings-chronologically,resultType:masonry)

[works#!#filterName:all-paintings-chronologically,resultType:masonry](https://www.wikiart.org/en/gustave-dore/all-works#!#filterName:all-paintings-chronologically,resultType:masonry)

Obr. 6/ Josef Čapek: *Povídání o pejskovi a kočičce*, 1929 Citarny: *Čapek Josef* [online]. In: . [cit.

2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.citarny.cz/autori-knihy/ilustratori-cesko/apek-josef>

Obr. 7/ Junji Ito: *Tomie Undergroundfortress: painting* [online]. In: . [cit. 2022-04-21]. Dostupné z:

<http://undergroundfortress.web.fc2.com/kaiga/painting.html>

Obr. 8/ YukoTatsushima: *Yome*, 1998 *Undergroundfortress: painting* [online]. In: . [cit. 2022-04-21].

Dostupné z: <http://undergroundfortress.web.fc2.com/kaiga/painting.html>

Obr. 9/ YukoTatsushima: *Bubbleflower* 2001 *Undergroundfortress: painting* [online]. In: . [cit. 2022-

04-21]. Dostupné z: <http://undergroundfortress.web.fc2.com/kaiga/painting.html>

Obr. 10/ Takato Yamamoto: *Evil Spirit*, 2004 Artsy: *Takato Yamamoto* [online]. In: . [cit. 2022-04-

21]. Dostupné z: <https://www.artsy.net/artist/takato-yamamoto>

Obr. 11/ Charlese Baudelaire: *autoportrét Charlese Baudelaira*, 1845 *Baudelaire: Autoportrét*

Charlese Baudelaira, kresba perem, 1845 [online]. In: . [cit. 2022-04-21]. Dostupné z:

<http://www.baudelaire.cz/gal.html>

Obr. 12/ AlméryLobel-Riche: *Květy zla ilustrace*, 1857 *Pinterest.com: THE LAUGHING*

HERESIARCH [online]. In: . [cit. 2022-04-21]. Dostupné z:

<https://cz.pinterest.com/pin/575968239853862519/>

Obr. 13/ Auguste Rodin, *Květy zla ilustrace*, 1887 *Artsandculture: Twenty-Seven Poems from The*

Flowers of Evil [online]. In: . [cit. 2022-04-21]. Dostupné z:

<https://artsandculture.google.com/story/IQXxidDobcOoJg>

Obr. 14/ Carlos Schwabe: *Květy zla ilustrace*, 1857 *Eclecticlight: Carlos Schwabe: 1 Flowers of Evil*

and the Rosicrucian [online]. In: . [cit. 2022-04-21]. Dostupné z:

<https://eclecticlight.co/2020/01/09/carlos-schwabe-1-flowers-of-evil-and-the-rosicrucian/>

- Obr. 15/ Carlos Schwabe: *Květy zla ilustrace, 1857 Eclecticlight: Carlos Schwabe: 1 Flowers of Evil and the Rosicrucian [online]*. In: . [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://eclecticlight.co/2020/01/09/carlos-schwabe-1-flowers-of-evil-and-the-rosicrucian/>
- Obr. 16/ AlméryLobel-Riche: *Květy zla ilustrace, 1923* . In: vlastní archiv
- Obr. 17/ Jeffrey Hill: *Květy zla ilustrace, 1958* . In: vlastní archiv
- Obr. 18/ Jeffrey Hill: *Květy zla ilustrace, 1958* . In: vlastní archiv
- Obr. 19/ Yslaire: *Slečna Baudelairová komiks, 2022 Kosmas: Baudelaire v komiksu [online]*. In: . [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: https://www.kosmas.cz/oko/z_domova/605505/ baudelaire-v-komiksu/#pos=714
- Obr. 20/ Boyan Yanev: *Květy zla ilustrace, 2019*
- Obr. 21/ *původní návrh 1*. In: vlastní archiv
- Obr. 22/ *původní návrh 2*. In: vlastní archiv
- Obr. 23/ *původní návrh 3*. In: vlastní archiv
- Obr. 24/ *původní návrh 4*. In: vlastní archiv
- Obr. 25 / *lisované uhlové špalíky, přírodní vrbové uhly a roztírací tyčinka* . In: vlastní archiv
- Obr. 26 / *kreslicí pera, a redisové pero s jemným hrotem a plnicí pero*. In: vlastní archiv
- Obr. 27/ *akvarelové tužky*. In: vlastní archiv
- Obr. 28 / *štetce s umělým vlasem, bambusový kaligrafický štětec z kozího chlupu a čínská kaligrafická tuš*. In: vlastní archiv
- Obr. 29/ *průběh vzniku jedné z výsledných prací*. In: vlastní archiv
- Obr. 30/ *Ilustrace ke Květům zla 1/4 420 mm x 297 mm*. In: vlastní archiv
- Obr. 31/ *Ilustrace ke Květům zla 2/4 420 mm x 297 mm*. In: vlastní archiv
- Obr. 32 /*Ilustrace ke Květům zla 3/4 420 mm x 297 mm*. In: vlastní archiv
- Obr. 33/ *Ilustrace ke Květům zla 4/4 420 mm x 297 mm*. In: vlastní archiv

Seznam dalších příloh mimo knižní část práce:

Soubor čtyř ilustrací ke Květům zla od Charlese Baudelaire v rámu
CD s obrazovou přílohou

